

Husker du «Underhuset» på Heggin? Litt om kafélivet i gamle Mysen

Av Eva Tveter

I Hans Wålers «Mysenleksjon» kan vi lese om kaféer og driftige kafévertinner helt fra begynnelsen av 1900-tallet. Dette var den gang langveisfarende til den lille stasjonsbyen brukte hest som fremkomstmiddel. Da kunne det være godt med en kopp varm kaffe vinterstid, eller en svalende landsøl på varme sommerdager. Mens hesten var bundet til binderekka, var det lov å ta med seg nistepakka og nyte en hvilestund på kafé før hjemturen.

Det var ikke alltid så lukrativt å drive spisested på Mysen. Noen av kafévertinnene hadde poetiske annonser i lokalavisen for å friste sine kunder. Anna Kristiansen (1889–1956) startet i 1924 en kafé i Storgaten 8, der hun sammen med Hilda Andersen også drev fiskematforretning. Slik annonserte hun i «Indre»:

*«Når De litt kold og litt frysen,
går omkring og handler i Mysen,
kom innom og få Dem en kaffekopp!
Det varmer så godt i en frossen kropp!»*

For oss, som av og til frekventerer «Villa Mat og Mer», er det litt artig å tenke på at dette spisestedet var i bruk allerede etter at Johan Tveten hadde bygget «MIM-gården» i 1899, og at hans svigermor Maren Johansen åpnet kafé der. Den har altså overlevd mer enn hundre år!

I 1902 kom «Thoruds Kafé og Privathotell» i Storgaten. Dette var forløperen til Grand hotell som først ble drevet av Maren Haugen og så solgt videre til Hilmar og Helga Hellberg i 1921.

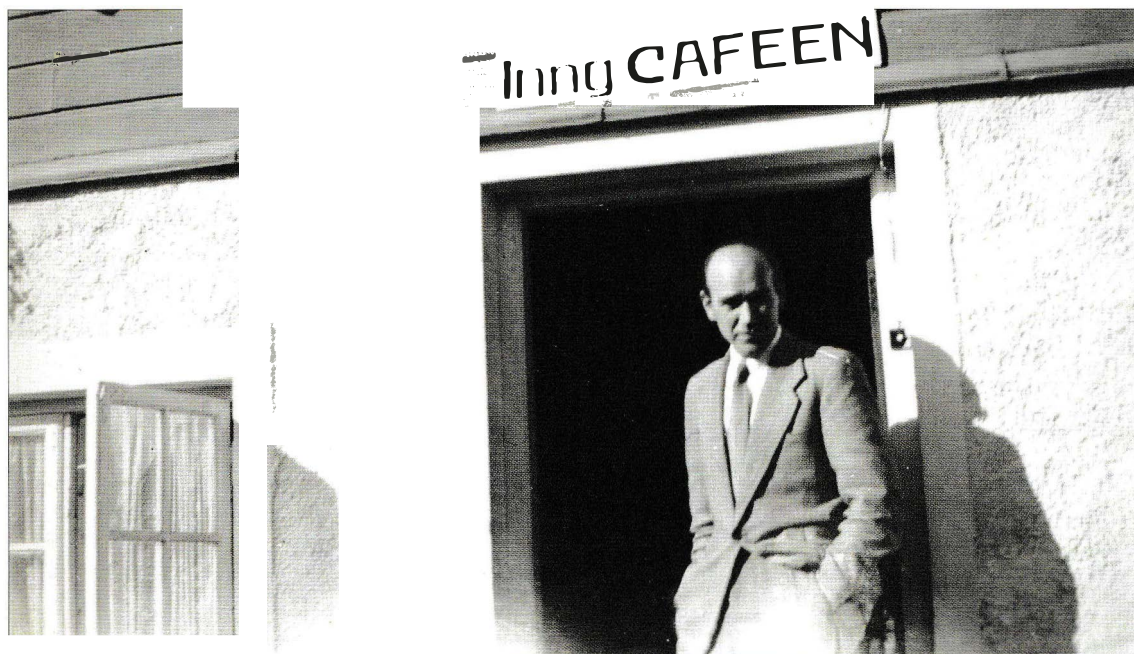
Fra 1924 måtte man også i Mysen innordne seg «Beverterloven» av 1917 og søke herredstyret om man ville ha kafébevilling. I 1928 var det hele ti kaféer og to hoteller som fikk bevilling. Dette syntes formannskapet var i meste laget!

I «Lundgården» (ved siden av MIM) drev Alma Johnsen «Kjellerkaféen» i 20 år, og overlot den så til sin svigerdatter, Emma, som ønsket gjestene velkommen med følgende annonse:

*«Johnsens Kafé har godt renommé!
Mine spisegjester vil garantere for det!»*

I annen etasje i Ravnsborg (der hvor Eidsberg Sparebank nå holder til) lå «Promenadekaféen» som ble drevet av Jensine Korperud. Hun hadde først drevet en kafé i «Gjensidigegården» i Anton H. Mysens gate. Etter krigen ble kaféen overdratt til Karen Heier som kalte den for «Solstad Kafé». Med følgende annonse innbød Karen Heier sine gjester:

*«Bedriften har navnet byttet,
Den første eier er flyttet.
Men kaféen ligger på samme sted,
på Solstad du nyter ditt måltid i fred.»*

Her var inngangen til «Underhuset» på Heggan. Det er kommunekasserer Kristian Sandem som står i døråpningen. Her kunne han kjøpe kaffe til matpakke. Foto utlånt av Astrid Bolstad.

«Underhuset»

I 1927 stod den flotte kommunebygningen på Heggan ferdig, og her ble det innredet en kafé i underetasjen – på folkemunne kalt «Underhuset». Clara Holm overlot den i 1935 til Olga Krugerud som drev «Underhuset» i 14 år, etterfulgt av Marie Løken som var vertinne på Heggan til 1974.

Olga Krugerud fortsatte sin kafévirksomhet sammen med mannen Johs. Krugerud da de overtok den nye «Bankplassen Kafé» i 1949. Slik lød deres annonse:

*«Både i sorg og i glede
er Bankplassen Kafé stedet!»*

Som «Haakons» lesere forstår, var det også i «gamle dager» mange spisesteder på Mysen, ikke alltid med god inntjening. Men de gamle kafévertinnene skal ha ros for sitt mot

og sin pågangsvilje. De som drev kafévirksomhet i «forbudstiden» måtte være strikte på å rette seg etter gjeldende regler. Landsøl måtte kun serveres på flasker forsynt med etikett som viste innholdet og alkoholprosent!

Gudrun Bøhler (92 år) var ansatt på flere kaféer på Mysen i midten av forrige århundre. Hun minnes sin «kafétid» med stor glede, både hos Marie Aasland på Parkkaféen i Mysen og som serveringsdame i «Underhuset» hos Olga Krugerud, og senere hos Marie Løken. Dette var under og etter krigsårene, som ung jente. Marie Aasland, som var ivrig medlem av Indremisjonen på Betania, var litt streng og tillot ikke sine unge serveringsdamer å flørte med «gutta», men Gudrun har bare godt å si om alle sine arbeidsgivere som hun husker som vennlige damer med stor arbeidskapasitet. Olga Krugerud og

Olga og John Krugerud var vertskap både på Hegglin og etterpå på «Bankplassen kafé» Høyt respekterte begge to. Foto utlånt av Gunnar Krugerud

Marie Løken i formannskapssalen. Her ble det servert i mange begravelser. Og maten var god! Foto utlånt av Astrid Bolstad.

Marie Løken var vertinne på Heggin frem til 1974. Alltid blid og smilende. Foto utlånt av Astrid Bolstad.

Marie Løken, som til sammen var på Heggin i 39 år, var høyst respekterte damer som møtte bygdefolket på en særdeles fin måte i både glede og sorg.

På «Underhuset» ble det servert kaffe og smørbrød, og det var helt akseptabelt å ha med medbragt matpakke. Gjester var oftest de som arbeidet på kontorene i huset: Kommuneansatte og funksjonærer fra Eidsberg Sparebank og Eidsberg lensmannskontor. Mellom kl. 13 og 14 serverte man også middag: To retter som var hovedrett, og så suppe eller dessert. Kaféen stengte kl. 17.

På kveldene var det svært ofte arrangementer i kommunestyre- og formannskapssalen. Foruten til medlemmer av herredstyre og formannskap var det også servering ved brylluper, begravelser og jubiléer. Siden mange av gjestene kom med hest, var det ventet at de ble en god stund og derfor trengte en treretters middag med

etterfølgende kaffe og småkaker, mens hestene fikk høy ved binderekka utenfor kommunehuset.

Man måtte være propert antrukket, minnes Gudrun. Uniformen var svart kjole, hvitt forkle og hvit kappe på hodet. Til nød holdt det med svart skjørt og hvit bluse.

Etter sin tjenestetid i «Underhuset» flyttet Gudrun over til ekteparet Krugerud på «Bankplassen Kafé», der hun bestyrte kaféen i tre år. Det var trivelige og ærlige gjester som var innom, minnes Gudrun. Pengekassa var en skuff på kjøkkenet, og det gikk bra i alle år!

En bryllupsmeny

Gudrun har som en kuriositet gjemt på en gammel regning for en bryllupsfest som ble avholdt på «Bankplassen Kafé»

Gudrun Bøhler, født Jensen, serverte på flere kaféer på Mysen og bestyrte til slutt «Bankplassen kafé» En fin tid, mintes Gudrun som døde i juli i år. Foto Eva Tveter.

i 1951. Ikke noe å si på denne menyen, men regningen viser med all tydelighet at prisene har steget ganske betraktelig på 65 år.

Olga Krugerud serverte følgende middag til kr 15 pr person:

Klar suppe med boller

Skjell med fiskestuing

Skinkestek med pølser, surkål og grønnsaker

Øl til maten

Dessert: Is og frukt

Kaffe og serinakaker

Senere på kvelden var det en ny runde med kaffe, kaker og smørbrød.

Vi antar at ingen av bryllupsgjestene reiste sultne hjem etter denne serveringen!

Gudruns mann, Egil, var vaktmester, og hun tenker tilbake på disse årene med glede, ikke minst for de hyggelige bankansatte i Eidsberg Sparebank. Og ikke minst – feiret hun bryllupet sitt her!

Dessverre døde Gudrun på Edwin Ruuds omsorgssenter i juli. Hun var en fryd å intervju, så blid og fornøyd og klinkende klar i hodet. Hun godkjente denne artikkelen før hun døde.

(Alle kaféene er ikke nevnt her, men du kan hente mer informasjon i Wålers «Mysenleksikon».)

Johans far var bonde, men etter at